

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ
В АСПРАНТУРУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ**

**С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
(ОНП «Економіка»)**

**Затверджено на засіданні
кафедри економіки та міжнародних
економічних відносин
Протокол № 11 від 08.05.2025 р.**

**Затверджено на засіданні
Вченої ради економіко-правового
факультету
Протокол № 10 від 15.05.2025 р.**

**Затверджено на засіданні
Вченої ради Маріупольського
державного університету
Протокол № 10 від 28.05.2025 р.**

Програма вступного іспиту в аспірантуру зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини» (ОНП «Економіка») / укл. д.е.н., проф. Толпежніков Р.О., к.е.н., проф. Марена Т.В., к.н.з держ.упр., доцент Балабанова Н.В. Київ: МДУ, 2025. 14 с.

Програма вступного іспиту в аспірантуру зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини» (ОНП «Економіка») містить перелік питань вступного іспиту зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», вимоги до дослідницької пропозиції як складової вступного іспиту, питання співбесіди для осіб, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань, ніж та, яка зазначена у дипломі про вищу освіту, критерії оцінювання відповідей. Програму складено на підставі державного стандарту України № 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення»; Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Маріупольському державному університеті; Правил прийому до Маріупольського державного університету в 2025 році.

ЗМІСТ

1. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 ЕКОНОМІКА	4
1.1. Пояснювальна записка.....	4
1.2. Перелік питань вступного іспиту	4
1.3. Критерії оцінювання відповідей	6
1.4. Рекомендована література	7
2. ВИМОГИ ЩОДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ	9
3. ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ ДО АСПІРАНТУРИ З ІНШОЇ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ, НІЖ ТА, ЯКА ЗАЗНАЧЕНА У ДИПЛОМІ ПРО ВИЩУ ОСВІТУ	10
3.1. Пояснювальна записка.....	10
3.2. Перелік питань співбесіди	10
3.3. Критерії оцінювання відповідей	11
3.4. Рекомендована література	12
Додаток 1	14

1. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 ЕКОНОМІКА

1.1. Пояснювальна записка

Вступ до аспірантури на спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні відносини» (ОНП «Економіка») у 2025 році відбуватиметься у формі співбесіди в дистанційному форматі (online) відповідно до розкладу. Для осіб, які вступають з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їхньому дипломі магістра (спеціаліста), вступники проходять додаткову співбесіду. Під час додаткової співбесіди вступникам ставиться від 3 до 5 питань зі списку запропонованих орієнтовних запитань. Оцінка «склав» ставиться за умови надання відповіді на понад 50 % від поставлених запитань. Оцінка «не склав» ставиться за умови повної відсутності теоретичних знань з навчальних дисциплін:

- Економіка підприємства.
- Стратегічне управління підприємством.
- Управління потенціалом підприємства.
- Конкурентоспроможність суб'єктів світової економіки.

Вступник, який отримав оцінку «не склав», до подальших вступних випробувань не допускається.

Під час вступного іспиту ставиться три запитання, кожне з яких оцінюється максимально в 50 балів, додаткові запитання також можливі.

В програму вступного іспиту як складова частина входить презентація дослідницької пропозиції, яка також оцінюється в 50 балів.

Час, що відводиться вступникам для підготовки до надання відповідей на екзаменаційні питання, складає 45 хвилин.

1.2. Перелік питань вступного іспиту

1. Особливості визначення місії та головних напрямів діяльності підприємств різних форм власності та сфер діяльності
2. Проблеми функціонування підприємства в ринковому середовищі
3. Сучасні методичні підходи до оцінки макро- та мікросередовища підприємства: зміст, переваги та недоліки
4. Структура підприємства: сутність, види та її вплив на ефективність функціонування підприємства
5. Проблеми вибору та формування організаційних структур управління підприємств
6. Змістова характеристика методів управління діяльністю підприємства та інструментарій їх реалізації
7. Управління маркетинговим потенціалом підприємства
8. Продукція підприємства як конкретний результат діяльності господарської системи
9. Маркетингова діяльність і формування програми випуску продукції
10. Сучасні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства та його потенціалу
11. Сучасні методи управління персоналом підприємства
12. Форми, види та системи оплати праці: переваги та недоліки, сфер застосування
13. Механізм державного регулювання оплати праці й соціального захисту населення
14. Класичні та сучасні моделі мотивації персоналу
15. Формування кадрового потенціалу підприємства
16. Фактори та резерви росту продуктивності праці
17. Сучасний стан та структура основних засобів на підприємствах різних галузей економіки України

18. Амортизаційна політика підприємства
19. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства
20. Джерела і напрямки економії матеріальних ресурсів підприємства
21. Оптимізація грошових потоків підприємства
22. Методика розрахунку впливу оборотності оборотних коштів на загальні кількісні та якісні показники роботи підприємства
23. Інвестиційна діяльність підприємства і шляхи підвищення її ефективності
24. Інновації і державне регулювання інноваційних процесів
25. Управління потенціалом нематеріальних активів
26. Управління виробничим потенціалом підприємства
27. Сутність та напрями управління витратами підприємства
28. Калькуляція та її місце в економічних розрахунках, методи калькулювання собівартості продукції
29. Оптимізація витрат підприємства
30. Сучасні методи ціноутворення та її роль в досягненні конкурентних переваг
31. Напрями підвищення фінансового стану та рентабельності підприємства
32. Сучасні підходи до методики аналізу фінансового стану підприємства
33. Прогнозування діяльності підприємства
34. Планування виробництва та збуту продукції
35. Стратегічне планування і прогнозування діяльності підприємства
36. Базові конкурентні стратегії: зміст та вимоги до використання.
37. Зміст та методи аналізу макрооточення підприємства при розробці стратегії.
38. Стратегія підприємства на динамічних ринках: зміст, ринкові умови, ризики для підприємства.
39. Стратегічні дії підприємств на різних етапах життєвого циклу галузі. Стадії зародження та зростання.
40. Стратегічні дії підприємств на різних етапах життєвого циклу галузі. Стадія зрілості.
41. Стратегія диференціації: зміст, необхідні ринкові умови, ризики для підприємства
42. Переваги та недоліки диверсифікації (споріднена, неспоріднена).
43. Стратегія фокусування (концентрації): зміст, необхідні ринкові умови, ризики для підприємства.
44. Стратегія низьких витрат: зміст, необхідні ринкові умови, ризики для підприємства.
45. Конкурентоспроможність підприємств
46. Конкурентні переваги: поняття, види, використання.
47. Сутність та методи здійснення конкурентного бенчмаркінгу.
48. Сутність процесу управління персоналом. Характеристика стилів управління.
49. Базові конкурентні стратегії: зміст та вимоги до використання.
50. Зміст та методи аналізу макрооточення підприємства при розробці стратегії.
51. Стратегія підприємства на динамічних ринках: зміст, ринкові умови, ризики для підприємства.
52. Стратегічні дії підприємств на різних етапах життєвого циклу галузі. Стадії зародження та зростання.
53. Стратегічні дії підприємств на різних етапах життєвого циклу галузі. Стадія зрілості.
54. Стратегія диференціації: зміст, необхідні ринкові умови, ризики для підприємства
55. Переваги та недоліки диверсифікації (споріднена, неспоріднена).
56. Стратегія фокусування (концентрації): зміст, необхідні ринкові умови, ризики для підприємства.
57. Стратегія низьких витрат: зміст, необхідні ринкові умови, ризики для підприємства.

58. Конкурентоспроможність підприємств.
59. Конкурентні переваги: поняття, види, використання.
60. Бізнес-план підприємства: призначення і методика розробки
61. Сучасні моделі розвитку потенціалу підприємств.
62. Трансформація та реструктуризація: особливості, форми та види
63. Наукова сутність поняття «потенціал», генезис його становлення. Основний зміст поняття «потенціал підприємства».
64. Основні типи структуризації потенціалу підприємства. Потенціал підприємства, його елементарна структура.
65. Процес формування потенціалу. Загальні підходи щодо формування потенціалу підприємства. Загальнотеоретична модель формування потенціалу підприємства.
66. Фактори формування та розвитку потенціалу підприємства. Основні типи закономірностей формування потенціалу підприємства.
67. Підходи і методи, які використовуються для оцінки вартості підприємства. Порівняльна характеристика переваг і недоліків різних підходів до оцінки вартості потенціалу підприємства.
68. Особливості оцінки нерухомого майна. Оцінка вартості будівель і споруд: дохідний підхід; порівняльний, витратний.
69. Необхідність і особливості оцінки техніко-технологічного потенціалу підприємства. Класифікація об'єктів оцінки. Методичні підходи до оцінки машин і обладнання
70. Основні поняття, цілі і види оцінки, структура інтелектуального капіталу. Оцінка нематеріальних активів за міжнародними стандартами.
71. Оцінка ринкової вартості нематеріальних активів. Метод надлишкового прибутку.
72. Оцінка ринкової вартості нематеріальних активів. Метод виграшу в собівартості.
73. Оцінка ринкової вартості нематеріальних активів. Метод "звільнення від роялті". Метод вихідних витрат. Метод відновлюваної вартості.
74. Оцінка ринкової вартості нематеріальних активів. Метод вартості заміщення.
75. Оцінка ринкової вартості нематеріальних активів Метод порівняння продажів.
76. Сутність та аналітична характеристика кадрового потенціалу підприємства. Основи управління трудовим потенціалом підприємства
77. Методологія оцінки трудового потенціалу підприємства. Методики оцінки трудового потенціалу підприємства.
78. Вартісна оцінка кадрового потенціалу. Ефективність використання кадрового потенціалу.
79. Необхідність, особливості та методичні підходи до оцінки вартості бізнесу.
80. Особливості оцінки потенціалу підприємства для моніторингу поточних можливостей. Моніторинг поточних можливостей підприємства.
81. Процес організації моніторингу поточних можливостей. Оцінка перспектив галузі. Вибір об'єктів для інвестування. Спеціальні випадки застосування оцінки підприємства
82. Поняття розвитку підприємства та управління розвитком. Складові поняття розвитку підприємства. Систематизація розвитку підприємства.
83. Інноваційне підприємництво.
84. Управління стартап проєктами.

1.3. Критерії оцінювання відповідей

Знання та вміння, продемонстровані вступниками до аспірантури на вступних випробуваннях зі спеціальності, оцінюватимуться за 200-бальною шкалою.

Максимальна кількість балів, яку можна набрати під час відповідей на питання вступного іспиту – 150 (повнота відповіді на кожне питання оцінюється у 1 – 50 балів); презентація дослідницької пропозиції оцінюється у 1 – 50 балів.

Вступники, які під час вступних випробувань зі спеціальності наберуть менш як 120 балів, позбавлятимуться права участі в конкурсі.

Бали за окремими складовими вступного іспиту розподіляються наступним чином:

Екзаменаційні питання			Презентація дослідницької пропозиції	Сума
Питання 1	Питання 2	Питання 3		
50 балів	50 балів	50 балів	50 балів	200 балів

Оцінювання відповіді на питання відбувається за наступними критеріями:

45-50 балів	теоретичне питання розкрито в повному обсязі, відповідь на питання викладено в логічній послідовності, зроблено правильні висновки;
35-44 балів	теоретичне питання розкрито майже в повному обсязі, але матеріал викладено в недостатній логічній послідовності або зроблені неправильні висновки;
25-34 балів	теоретичне питання розкрито частково (фрагментарно), логіка викладання матеріалу не простежується, висновки невірні або загалом відсутні;
15-24 балів	значна частина теоретичного питання не була висвітлена;
0-14 балів	більша частина питання не була висвітлена або питання повністю не розкриті.

1.4. Рекомендована література

1. Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка: монографія. За ред. О.І.Рогача. К.: Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. – 368 с.

2. Бутко М. П., Дітковська М. Ю., Задорожна С. М. та ін. Стратегічний менеджмент: навч. посіб. / За заг. ред. Бутка М. П. Київ: Центр учбової літератури. 2016., 376 с.

3. Довгань Л.Є. Стратегічне управління: [навч. посіб.] / Л.Є. Довгань, Ю.В. Каракай, Л.П. Артеменко. – 2-ге вид. – К.: ЦУЛ, 2011. – 440 с.

4. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О.Болтянська. - Мелітополь: Люкс, 2020. – 272 с.

5. Економіка підприємства: підручник/за заг. ред. С. Ф. Покропивного. 3-тє вид., переробл. та доповн. Київ: КНЕУ, 2016. – 528 с.

6. Економіка XXI: країни, підприємства, людини / О. Геращенко. 3-тє вид., переробл. та доповн.– К.: Фоліо, 2024. – 320 с.

7. Ігнат'єва І. А. (2018). Стратегічний менеджмент: підручник. Київ: Каравела. 480 с.

8. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. для студентів, які навчаються за спец. 051 – Економіка / Е. І. Цибульська; Нар. укр. акад. – Харків : Вид-во НУА, 2018. – 320 с.

9. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник / І.А. Дмитрієв, І.М. Кирчата, О.М. Шершенюк – Х.: ФОП Бровін О.В., 2020. – 340 с.

10. Леськів Г. З., Франчук В. І., Левків Г. Я., Гобела В. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. – 220 с.

11. Лойко В.В., Макаровська Т.П. Економіка підприємства: [навч. посібн.] / В.В. Лойко, Т.П. Макаровська – К.: КНУТД, 2015. – 267 с.

12. Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. / Р. Л. Лупак, Т. Г. Васильців. – Львів : Вид-во ЛКА, 2016. – 484 с.
13. Міжнародна економіка: підруч. / С.О. Гуткевич, М.Д.Корінько, Ю.М.Сафонов. – 3-е вид., перероблене та доповнене. – Вид-во «Діса Плюс», 2021. – 428 с.
14. Панченко В., Резнікова Н. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навчальний посібник. Київ: ФОП Білецький Р.Г., 2025. – 471 с.
15. Піддубний І. О.Управління міжнародною конкурентоспроможністю : навч. посіб. / за ред. І. О. Піддубного. – Харків : ІНЖЕК, 2014. – 264 с.
16. Рогащ С.М., Суліма Н.М., Гуцул Т.А. Економіка підприємства (в схемах і таблицях): Навч. посібник. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. – 508 с.
17. Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій [О. М. Полінкевич та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Полінкевич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 415 с.
18. Стратегічний аналіз галузі. Навчальний посібник /За ред. Лотиш О.Я. Тернопіль: Економічна думка, 2019. – 248 с.
19. Стратегічний менеджмент: підручник; Сидоров О. А., Фісуненко Н. О., Альошина Т. В., Фоменко А. Є. – Дніпро: Арт-Прес, 2024. – 352.
20. Сумець О. М. Стратегії управління бізнесом : навч. посіб. / О. М. Сумець, В. М. Власовець. – Харків : Планета-Прінт, 2018. – 120 с.
21. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент: підручник / О. М. Сумець ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. – Харків : ХНУВС, 2021. – 208 с.
22. Томпсон А. А. Стратегический менеджмент / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд ; пер. с англ. – М. : Банки и биржи, 1998. – 576 с.
23. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: навчальний посібник у структурно-логічних схемах [Електронний ресурс] / укладачі: Т.В. Андросова, Л. О. Чернишова. – Електрон. дані. – Х.: ХДУХТ, 2019. – 202 с. – Режим доступу : <https://surl.li/ffzxav>
24. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: підприємство – регіон: [монографія] / [Ю.Г. Козак, І.О. Уханова, О.А. Єрмакова, О.О. Сукач, С.В. Ляліков, О.В.Сулім, Д.Н. Бурлаченко, О.В. Захарченко, О.Р. Швагер, Н.А. Постова, О.О. Біла, Л.І. Андрусенко, П.Д. Дмитрієв, Д.А. Нікіфоров]; за ред. Ю.Г. Козака, І.О. Уханової. – Київ: Центр учбової літератури, 2019 – 173 с.
25. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. / уклад. Н. В. Коваль. - Біла Церква: БНАУ, 2018. - 375 с.
26. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации: учеб. пособие / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Эксмо, 2004. – 544 с.
27. Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. С. Шевченко. – Електрон. текст. вид. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. – 155 с. – Режим доступу : <https://surl.li/xbwhvz>
28. Шкурупій О.В. Транснаціональні корпорації: [Навч. посібник] / О.В. Шкурупій. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 240с.
29. Economics / P.Krugman, R Wells. – Pan Macmillan, 2024. – 1120 p.

2.

ВИМОГИ ЩОДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Презентація дослідницької пропозиції є складовим елементом вступного іспиту зі спеціальності. Дослідницька пропозиція – це авторський науковий текст обсягом до 5 сторінок, підготовлений вступником до аспірантури, в якому обґрунтовується тематика майбутньої дисертаційної роботи. Дослідницька пропозиція має містити наступні складові:

- обґрунтування актуальності теми майбутнього дослідження;
- стан розробки теми у вітчизняній та зарубіжній науці;
- виділення невирішених раніше частин та питань загальної проблеми, котрим буде присвячено майбутнє дослідження;
- орієнтовні об'єкт та предмет майбутнього дослідження;
- можливі шляхи розв'язання поставлених задач.

Дослідницька пропозиція готується вступником до аспірантури самостійно та подається у електронному вигляді на кафедру економіки та міжнародних економічних відносин на електронну адресу ie@mdu.in.ua до уваги предметної комісії економіко- правового факультету не пізніше аніж за *три робочі дні* до проведення вступного іспиту зі спеціальності. За бажанням вступника, додатком може подаватися також рецензія на дослідницьку пропозицію від передбачуваного наукового керівника. У відповідь на електронну адресу вступника надсилається посилання для входу на платформу, на якій відбуватимуться консультація та вступне випробування, із зазначенням дати і часу.

Технічні параметри тексту дослідницької пропозиції:

- шрифт: Times New Roman
- розмір шрифту: 14
- міжрядковий інтервал: 1,5
- поля: 2 см
- нумерація сторінок має починатися з другої сторінки
- оформлення Титульного листка – згідно з Додатком 1.

Для презентації дослідницької пропозиції на вступному іспиті вступник до аспірантури готує презентаційні матеріали у форматі презентації PowerPoint.

При обранні тематики майбутньої дисертаційної роботи і підготовці дослідницької пропозиції вступник до аспірантури має взяти до уваги, що освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини пропонує наступні напрями дослідження, що визначатимуть потенційні тематики дисертаційних робіт:

- формування механізму інноваційного розвитку суб'єктів економічної діяльності;
- теоретико-методологічні засади оптимізації структури складних економічних систем;
- організаційно-економічні засади фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності;
- інфраструктурне забезпечення логістичної діяльності;
- формування стратегій економічного розвитку на макро, мезо- та мікрорівнях;
- організаційно-економічні механізми управління конкурентоспроможністю;
- проблеми ефективного використання потенціалу складних економічних систем;
- удосконалення партнерських відносин між суб'єктами господарювання;
- теоретико-методологічні засади економіки туристичної діяльності;
- теоретико-методологічні засади екологічної економіки та економіки природокористування;
- організаційно-економічні механізми управління житлово-комунальним господарством;
- регіональна стратегія України та її регіонально-інтеграційні пріоритети;
- глобальні проблеми і виклики економічного розвитку суб'єктів господарювання.

Презентація дослідницької пропозиції оцінюється за шкалою від 0 до 50 балів за наступними критеріями:

35-50 балів	- структура дослідницької пропозиції відповідає вимогам, зазначеним вище; - зміст усіх складових дослідницької пропозиції викладено логічно та обґрунтовано; - вступник чітко та вичерпно відповів на уточнюючі питання щодо змісту дослідницької пропозиції.
15-34 балів	- структура дослідницької пропозиції відповідає вимогам, зазначеним вище; - зміст більшості складових дослідницької пропозиції викладено логічно та обґрунтовано; - вступник не зміг чітко та вичерпно відповісти на уточнюючі питання щодо змісту дослідницької пропозиції.
0-14 балів	- структура дослідницької пропозиції не повністю відповідає вимогам, зазначеним вище; - зміст більшості складових дослідницької пропозиції викладено недостатньо логічно та обґрунтовано; - вступник не зміг чітко та вичерпно відповісти на уточнюючі питання щодо змісту дослідницької пропозиції.

3. ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ ДО АСПІРАНТУРИ З ІНШОЇ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ, НІЖ ТА, ЯКА ЗАЗНАЧЕНА У ДИПЛОМІ ПРО ВИЩУ ОСВІТУ

3.1. Пояснювальна записка

Особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), призначається додаткове вступне випробування у формі співбесіди. У разі призначення додаткової співбесіди не пізніше ніж за *три робочі дні* до її проведення вступник надсилає свою електронну адресу на електронну адресу кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ie@mdu.in.ua. На надану електронну адресу вступника надсилається посилання для входу на платформу, на якій відбуватимуться консультація та вступне випробування, із зазначенням дати і часу.

Співбесіда проводиться зі спеціальності для виявлення мінімального рівня обізнаності вступника зі змістом спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини, (якщо диплом вступника не співпадає за галуззю знань/спеціальністю) проводиться у форматі онлайн. Під час співбесіди ставляться від 3 до 5 запитань.

В програму кваліфікаційної співбесіди включено питання дисципліни «Основи економічної теорії».

3.2. Перелік питань співбесіди

1. Основи економічної науки: виникнення і етапи розвитку.
2. Загальні методи пізнання: диференціація підходів (огляд вітчизняних підручників та навчальних посібників з політичної економії).
3. Проблеми предмета економічної теорії в працях українських економістів.
4. Шляхи забезпечення умов для безперервного розвитку потреб.
5. Основні напрями більш повного використання виробничого потенціалу України
6. Роль економічних суперечностей у соціально-економічному розвитку країни та способи їх розв'язання.

7. Економічна система суспільства.
8. Суспільний поділ праці: сутність і структура.
9. Цивілізаційний підхід до періодизації суспільного розвитку: сутність, особливості, характеристика.
10. Організаційно-економічні відносини та їх місце в економічних відносинах.
11. Базисні та надбудовні елементи у структурі господарського механізму, їх роль та взаємодія.
12. Власність у системі виробничих відносин.
13. Властивості приватизації в Україні.
14. Політика приватизації в розвинутих країнах та її наслідки.
15. Основні властивості товару та їх співвідношення.
16. Суб'єкти товарних відносин та їх еволюція.
17. Розвиток товарного виробництва в Україні в сучасних умовах.
18. Проблеми стабільності грошової одиниці.
19. Грошові реформи в Україні в 90-х рр.. XX ст.
20. Грошові агрегати в різних країнах: сутність, функціональне призначення та рівень ліквідності.
21. Інфляція в Україні та антиінфляційна політика.
22. Економічні витрати: суть і структура.
23. Прибуток – головний показник успіху господарської діяльності підприємства.
24. Шляхи підвищення норми прибутку.
25. Механізм формування рівноважної ціни.
26. Роль антимонопольного законодавства України в забезпеченні добросовісної конкуренції.
27. Різноманітність моделей ринкової організації економіки і властивості їх функціонування.
28. Роль ринку споживчих благ у задоволенні потреб населення.
29. Особливості попиту на чинники виробництва.
30. Вплив ринків чинників виробництва на розвиток суспільного виробництва.
31. Формування ринку землі в Україні.
32. Проблеми формування ринкової інфраструктури в Україні.
33. Ринок цінних паперів: його сутність і значення.
34. Види і механізм функціонування товарних бірж.
35. Сімейні доходи та їх формування в умовах ринкової економіки
36. Проблеми розвитку сімейного підприємства.
37. Двоїста роль домогосподарств та їх місце в економіці.
38. Роль підприємця в максимізації прибутку підприємства.
39. Корпорації як основна форма організації підприємства в сучасних умовах.
40. Роль амортизації у відтворенні основного капіталу підприємства.
41. Еволюція форм і систем заробітної плати.
42. Мінімальна заробітна плата та її динаміка в Україні.
43. Розвиток колективних систем оплати праці.
44. Міжнародна економічна безпека.

3.3. Критерії оцінювання відповідей

Оцінювання вступного випробування у формі співбесіди для осіб, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), відбувається за двобальною шкалою: «склав» або «не склав».

Оцінка «склав» виставляється у наступних випадках:

- повна, вірна та ґрунтовна відповідь на запитання, теоретично правильний і логічно обґрунтований виклад матеріалу, при якому вступник повно і глибоко використав відомі

йому фактичні знання, виявив здібність аналізувати економічні явища та процеси, робити висновки і узагальнення з чітким їх формуванням;

- правильна і обґрунтована відповідь, з якої видно, що абітурієнт розуміє теоретичний матеріал, його повноту, глибину, системність, але допускає при цьому деякі несуттєві неточності;

- правильна, проте не обґрунтована відповідь, з якої видно, що абітурієнт розуміє теоретичний матеріал, його повноту, глибину, системність, але допускає суттєві неточності;

- неповна відповідь на запитання або така, що не містить аналізу фактичного матеріалу, необхідних узагальнень і висновків, і свідчить про те, що знання абітурієнта мають дещо розрізнений, фрагментарний характер.

Оцінка «не склав» виставляється за неправильну відповідь, яка не відповідає змісту програмного матеріалу і свідчить про нерозуміння вступником його основних положень.

У тому випадку, коли за додаткове вступне випробування вступник отримав оцінку «не склав», він не допускається до наступних вступних іспитів зі спеціальності та іноземної мови і позбавляється права брати участь у конкурсному відборі.

3.4. Рекомендована література

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. Київ : Знання, 2019. – 702 с.
2. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Макроекономіка. Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, доп.– К.: Атіка, 2009.– 368 с.
3. Базилук А. В. Економічна теорія: практикум / А. В. Базилук, Ж. В. Дерій, В. В. Концева. І. О. Хломенко. Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 312 с.
4. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): підр учник для ст-тів ВНЗ / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савіч. К. : Центр учбової літератури. 2017. – 664 с.
5. Економіка: теорія і практика. Підручник. / Галушка З.І., Поченчук Г.М. М.: Чернівці: Чернів. нац. ун-т. 2020. – 232 с.
6. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Політекономія : навчальний посібник / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, М. М. Теліщук [та ін.]. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. – 270 с.
7. Економічна теорія. Політекономія: підручник / за ред. В. М. Тарасевича. – К.: Знання, 2018. – 206 с.
8. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. Х.: Право, 2016. – 268 с.
9. Економічна теорія: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608 с.
10. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. – 450 с.
11. Економічна теорія: посібник / За заг. ред. В.І. Сідорова, Є.М. Воробйова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна., 2019. – 464 с.
12. Історія економіки та економічної думки: підручник. / В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. К. : Знання, 2018. 775 с.
13. Касьяненко Л.М. Економічна теорія: [навч. посіб.] / Л.М. Касьяненко. К.: Центр учбової літератури, 2015. – 224 с.
14. Макроекономіка: базовий курс [Електронний ресурс]: навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф. Радіонова, доц. Т.Ф. Купенко, доц. Н.В. Федірко та ін.] К.: КНЕУ, 2016. 254с. – Режим доступу: <https://surl.li/bserap>
15. Мікроекономіка: навч. посіб. / С. В. Васильєв, Є. А. Кобець, О. О. Масляєва. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. – 310 с.
16. Мікроекономіка. Макроекономіка. Навчальний посібник / Мацелюх Н.П, Максименко І. К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 328 с.
17. Основи економічної теорії: навч. посібник. / О. О. Кравцов. – Кривий Ріг-Prague:

Oktan Print, 2023. – 355 с.

18. Політична економія. Курс лекцій: [навч. посіб.] / П.Ю. Буряк та ін.; за заг. ред. П.Ю. Буряка та О.Г. Гупала; Львів. держ. фін. акад. Львів: Сполом, 2013. – 291 с.

19. Політична економія: навчальний посібник / за науковою ред. к.е.н., доц. О. І. Ємець. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М. м. Івано-Франківськ. 2017. – 328 с.

20. Чепінога В.Г. Економічна теорія: [Підручник] / В.Г. Чепінога. Київ: Юрінком Інтер, 2011. – 656 с.

Додаток 1.
Зразок оформлення
титульної сторінки
дослідницької
пропозиції

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ДОСЛІДНИЦЬКА ПРОПОЗИЦІЯ

ТЕМА:

Вступника до аспірантури МДУ
(ПІБ повністю вступника)
Рівень вищої освіти: третій
Галузь знань: С Соціальні науки,
журналістика, інформація та міжнародні
відносини
Спеціальність: С1 Економіка та міжнародні
економічні відносини
Освітньо-наукова програма: «Економіка»

Передбачуваний науковий керівник:
*ПІБ передбачуваного наукового керівника,
науковий ступінь, вчене звання*
(не обов'язково)